

25. 8. 2006

ID: 42643

Příprava jednání soudu

V případě, že je již ze samotného obsahu žaloby (ze skutkových tvrzení v ní obsažených), popřípadě též z listinných důkazů, které žalobce k žalobě připojil, zjevné, že žaloba nemůže být úspěšná, i kdyby všechna tvrzení obsažená v žalobě byla prokázána, tedy že žaloba se jeví jako zjevně bezdůvodné uplatňování práva, není k naplnění účelu řízení potřebné, aby soud požadoval po žalovaném v rámci přípravy jednání písemné vyjádření ve věci, neboť ve věci samé bude možné rozhodnout - protože není potřebné provádět dokazování - vždy při jediném (prvním) jednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1109/2004, ze dne 12.8.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně C. F., zastoupené advokátem, proti žalované K. b., a.s., o určení neplatnosti zástavní smlouvy, vedené u Okresního soudu Praha - západ pod sp. zn. 3 C 447/2003, o dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 1. března 2004 č.j. 20 Co 90/2004-24, tak, že dovolání žalobkyně zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se domáhala, aby bylo určeno, že zástavní smlouva ze dne 1.8.1996, uzavřená mezi žalovanou a "Ing. P. N. jako zástupcem žalobkyně", "vztahující se k nemovitostem zapsaným v katastru nemovitostí na LV č. 833, a to k nemovitosti čp. 668 včetně pozemku p.č. 3022, 3023, vše katastrální území Č. vedeném u Katastrálního úřadu P.", je neplatná. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je vlastníkem uvedených nemovitostí a že dne 1.8.1996 uzavřel se žalovanou zástupce žalobkyně Ing. P. N. zástavní smlouvu, podle které "zatížil" zástavním právem její nemovitosti ve prospěch pohledávky žalované vůči obchodní společnosti N., s.r.o. z úvěru ve výši 3.500.000,- Kč a podle které bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo. Žalobkyně považuje uvedenou zástavní smlouvu za neplatnou, neboť plná moc, udělená Ing. P. N., "vykazuje právní vady" a "neopravňovala ho jednat za žalobkyni v takovém rozsahu".

Okresní soud Praha - západ usnesením ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9 žalované ve smyslu ustanovení § 114b o.s.ř. uložil, aby se do 30 dnů od doručení usnesení ve věci písemně vyjádřila a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčila rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a rozsudkem ze dne 2.12.2003 č.j. 3 C 447/2003-10 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 13.150,- Kč "na účet" advokáta JUDr. M. M. Dovodil, že žalovaná se ve věci písemně nevyjádřila, ačkoliv usnesení ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9 jí bylo doručeno dne 15.10.2003, a že jsou splněny i ostatní předpoklady pro rozhodnutí o žalobě rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze usnesením ze dne 1.3.2004 č.j. 20 Co 90/2004-24 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud v první řadě dovodil, že usnesení soudu prvního stupně ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9 sice mělo "všechny náležitosti", z obsahu spisu však vyplývá, že nebylo žalované vůbec doručeno; z údajů uvedených na doručenkách a z údajů žalované vyplývá, že žalované byla doručena žaloba spolu s výzvou k zaplacení soudního poplatku (určené žalobkyni). Odvolací soud dále dospěl k závěru, že ve věci nebylo možné rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř., neboť žaloba je zjevně bezdůvodná. Podle konstantní judikatury soudů není naléhavý právní zájem na určení, že je neplatná zástavní smlouva, podle níž bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, neboť k odstranění nejistoty v právním postavení žalobce může v tomto případě vést pouze určení toho, zda tu zástavní právo je či není. Protože žalobkyně požaduje určení neplatnosti zástavní smlouvy, podle které bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, je bez dalšího nepochybné, že takové žalobě nemůže být pro nedostatek naléhavého právního zájmu na požadovaném určení vyhověno. Na závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na požadovaném určení nic nemění ani to, že na majetek dlužníka (obchodní společnosti N., s.r.o.) byl prohlášen konkurs. Rozsudek, který by byl vydán v tomto sporu, totiž nemůže být pro správce majetku patřícího do konkursní podstaty závazný, neboť není účastníkem tohoto řízení, a žalobkyně má v konkursním řízení možnost bránit svá práva pomocí vylučovací žaloby podle ustanovení § 19 zákona č. [328/1991](#) Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že podle obsahu spisu bylo žalované doručeno usnesení soudu prvního stupně ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9 a že podle svého vyjádření žalovaná obdržela též žalobu; z pohledu těchto náležitostí proto vydal soud prvního stupně rozsudek pro uznání v souladu s ustanovením § 153a odst.3 o.s.ř. Žalobkyně dále nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že by na požadovaném určení nebyl naléhavý právní zájem. Má za to, že "žaloba na existenci či neexistenci práva je při nejmenším stejně průkazná a jistá jako žaloba o určení neplatnosti zástavní smlouvy", neboť i rozsudek o určení neplatnosti zástavní smlouvy "zcela jistě poslouží katastru nemovitostí k provedení výmazu zástavy", a že právní názor odvolacího soudu, "byť opřený o některé judikáty, je možno označit za přehnaný formalismus". Podle žalobkyně nelze žalobu o určení neplatnosti zástavní smlouvy odmítnout ani s poukazem na postup správce majetku patřícího do konkursní podstaty úpadce N., s.r.o.; žalobkyně se "samozřejmě domáhá" svého práva samostatnou žalobou proti správci konkursní podstaty, ale vzhledem k tomu, že taková žaloba nemůže vést k "následnému výmazu zástavního práva z katastru", je dán též naléhavý právní zájem "na projednání této žaloby". Žalobkyně navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou, zda je v posuzovaném případě dovolání žalobkyně přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst.1 písm.a) o.s.ř.] nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst.1 písm.b) o.s.ř.], anebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.]; to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky [§ 237 odst.2 písm.a) o.s.ř.], a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení [§ 237 odst.2 písm.b) o.s.ř.].

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o.s.ř. je mimo jiné založena na rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozsudku (usnesení ve věci samé) odvolacího soudu s rozsudkem (usnesením ve věci samé) soudu prvního stupně. O nesouhlasný rozsudek (usnesení) jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti stanovené účastníkům rozhodnutími jsou podle závěrů těchto rozsudků (usnesení) odlišná. Odlišností nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, které nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. Okolnost, zda odvolací soud rozhodl podle ustanovení § 219 o.s.ř. nebo zda postupoval podle ustanovení § 220 o.s.ř., popřípadě podle ustanovení § 221 o.s.ř., a jak z tohoto pohledu formuloval výrok svého rozsudku (usnesení), není sama o sobě významná; pro posouzení přípustnosti dovolání z hlediska ustanovení § 237 o.s.ř. je podstatné porovnání obsahu obou rozsudků (usnesení).

Odvolací soud ve svém usnesení ze dne 1.3.2004 č.j. 20 Co 90/2004-24, kterým rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení, posoudil - jak vyplývá z odůvodnění usnesení - rozdílně od soudu prvního stupně splnění předpokladů (uvedených v ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř.), za nichž lze o žalobě rozhodnout rozsudkem pro uznání, když dospěl k závěru, že nedošlo k uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst.5 o.s.ř., neboť žalované nebylo usnesení soudu prvního stupně ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9 doručeno a povaha věci a ani okolnosti případu nevyžadovaly, aby žalované bylo ve smyslu ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. uloženo podat písemné vyjádření ve věci. Tím, že odvolací soud dovodil, že v posuzované věci nebylo možné rozhodnout rozsudkem pro uznání, rozdílně (diformně) vymezil práva a povinnosti účastníků v jejich právních vztazích; rozhodnutí odvolacího soudu se tu dotýká práva žalobkyně, které jí přiznává ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř., tj. práva, aby soud (při splnění předpokladů uvedených v ustanoveních § 114b odst.5 a § 153a odst.3 o.s.ř.) ve věci samé rozhodl v její prospěch rozsudkem pro uznání. Z hlediska přípustnosti dovolání proto usnesení odvolacího soudu představuje rozhodnutí, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé změněn. Na uvedeném závěru nic nemění ani to, že odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (namísto toho, aby

rozhodl tak, že rozsudek soudu prvního stupně mění tak, že rozsudek pro uznání se nevydává) a že rozhodl formou usnesení (ač měl rozhodnout rozsudkem). Rozhodující pro posouzení přípustnosti dovolání je - jak uvedeno výše - skutečnost, že rozdílně od soudu prvního stupně vymezil práva a povinnosti mezi účastníky. Dovolání je proto v projednávané věci přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.a) o.s.ř. (srov. též obdobné věci se týkající rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.1997 sp. zn. 2 Cdon 877/96, uveřejněný pod č. 38 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1998).

Nejvyšší soud ČR poté přezkoumal ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. napadené usnesení odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst.1 a 2 o.s.ř.), a věci uvedených v § 118b a § 120 odst.2 o.s.ř., místo výzvy podle § 114a odst.2 písm.a) o.s.ř., nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; k podání vyjádření určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení (srov. § 114b odst.1 o.s.ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. nelze vydat nebo doručit po prvním jednání ve věci (srov. § 114b odst.3 o.s.ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno; usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba (srov. § 114b odst.4 o.s.ř.).

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst.3 o.s.ř.) musí být poučen (srov. § 114b odst.5 o.s.ř.).

Má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst.5 o.s.ř.), rozhodne soud rozsudkem pro uznání (srov. § 153a odst.3 o.s.ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. je právním prostředkem přípravy jednání, kterou soud provádí se záměrem (srov. § 114a odst.1 o.s.ř.), aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání. Předpokladem pro usnesení, kterým soud žalovanému ukládá, aby se ve věci písemně vyjádřil, je - jak vyplývá z ustanovení § 114b odst.1 o.s.ř. - především to, aby to vyžadovala povaha věci nebo okolnosti případu. Povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b o.s.ř. zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout. Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b o.s.ř. v zejména takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že - ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou - tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto. Ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je - jak vyplývá z výše uvedeného - vydání usnesení podle § 114b o.s.ř. vyloučeno.

V případě, že je již ze samotného obsahu žaloby (ze skutkových tvrzení v ní obsažených), popřípadě též z listinných důkazů, které žalobce k žalobě připojil, zjevné, že žaloba nemůže být úspěšná, i kdyby všechna tvrzení obsažená v žalobě byla prokázána, tedy že žaloba se jeví jako zjevně bezdůvodné uplatňování práva, není k naplnění účelu řízení potřebné, aby soud požadoval po žalovaném v rámci přípravy jednání písemné vyjádření ve věci, neboť ve věci samé bude možné rozhodnout - protože není potřebné provádět dokazování - vždy při jediném (prvním) jednání. Představuje-li tedy žaloba zjevně bezdůvodné uplatňování práva, neodůvodňuje povaha věci ani okolnosti případu, aby soud uložil žalovanému podle ustanovení § 114b o.s.ř. podat vyjádření ve věci; o takové žalobě - jak správně dovedl odvolací soud - nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř. (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2003 sp. zn. 29 Odo 296/2003, uveřejněný pod č. 41 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004).

Žalobkyně se v projednávané věci domáhala určení, že zástavní smlouva ze dne 1.8.1996, uzavřená mezi žalovanou a "Ing. P. N. jako zástupcem žalobkyně", "vztahující se k nemovitostem zapsaným v katastru nemovitostí na LV č. 833, a to k nemovitosti čp. 668 včetně pozemku p.č. 3022, 3023, vše katastrální území Č. vedeném u Katastrálního úřadu

P.", je neplatná. S názorem odvolacího soudu, že na takovém určení nemůže být naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm.c) o.s.ř. a že žaloba za této situace představuje zjevně bezdůvodné uplatňování práva, který odvolací soud přesvědčivě a přiléhavě zdůvodnil, se dovolací soud ztotožňuje.

Odvolací soud správně zdůraznil, že podle ustálené judikatury soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2003 sp. zn. 21 Cdo 58/2003, který byl uveřejněn pod č. 2 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004) na určení, že je neplatná zástavní smlouva, podle níž bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, není naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm.c) o.s.ř.; k odstranění nejistoty v právním postavení žalobce nebo k zamezení ohrožení jeho práva může v tomto případě vést pouze určení toho, zda tu zástavní právo je či není. Na uvedeném právním názoru nemá dovolací soud důvod cokoliv v projednávané věci měnit.

Uvedený závěr nemůže zpochybnit ani názor dovolatelky, že "žaloba na existenci či neexistenci práva je při nejmenším stejně průkazná a jistá jako žaloba o určení neplatnosti zástavní smlouvy", neboť i rozsudek o určení neplatnosti zástavní smlouvy "zcela jistě poslouží katastru nemovitostí k provedení výmazu zástavy", a že právní názor odvolacího soudu "je možno označit za přehnaný formalismus". Dovolatelka přehlídá, že určením neplatnosti zástavní smlouvy nemůže být bez dalšího postaveno na jisto, že podle ní vůbec nevzniklo (nemohlo vzniknout) zástavní právo. Nejistotu v jejím právním postavení nebo stav ohrožení jejího práva může odstranit pouze rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že její nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, zřízeným na základě předmětné zástavní smlouvy, a jen takové rozhodnutí soudu je způsobilým podkladem k "provedení výmazu zástavy" z katastru nemovitostí. Poukazuje-li dovolatelka na "přehnaný formalismus", měla by také vzít v úvahu, že za dovolanou lze v právu považovat jen takovou určovací žalobu, která slouží potřebám praktického života a která nevede jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Požaduje-li žalobkyně, aby byla určena neplatnost zástavní smlouvy, podle níž bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, nepředstavuje její žaloba způsobilý prostředek k ochraně jejích práv, ale jen zbytečné rozmnožování sporů.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci představuje žaloba zjevně bezdůvodné uplatňování práva (již z obsahu samotné žaloby je nepochybné, že jí nemůže být vyhověno), je závěr odvolacího soudu, podle kterého nebylo možné rozhodnout o žalobě rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst.3 o.s.ř., správný, aniž by bylo potřebné (pro nadbytečnost) se zabývat také tím, zda bylo žalované řádně doručeno usnesení soudu prvního stupně ze dne 2.10.2003 č.j. 3 C 447/2003-9, kterým bylo žalované ve smyslu ustanovení § 114b o.s.ř. uloženo, aby se ve věci písemně vyjádřila.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst.1 o.s.ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř. nebo v § 229 odst. 3 o.s.ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)